

Ta tragedia dotknęła wiele śląskich rodzin

STR. II-III

Ambasador Niemiec był gościem w Opolu

STR. II

Na ziemi strzeleckiej stanęły nowe tablice

STR. IV

STYCZEŃ 2025

REDAKCJA:
KRZYSZTOF OGIOŁDA

HEIMAT

MAŁA OJCZYZNA

PARTNERZY
DODATKU

Związek Niemieckich Stowarzyszeń
Społeczno-Kulturalnych w Polsce
ul. Stowackiego 10, 45-364 Opole

Towarzystwo Społeczno-Kulturalne
Niemców na Śląsku Opolskim
ul. Konopnickiej 6, 45-004 Opole

Dom Współpracy
Polsko-Niemieckiej
ul. 1 Maja 13/2, 45-068 Opole

TSKN się szykuje do 35-lecia

Noworoczne spotkanie samorządowców i działaczy MN w Opolu-Grudnicach było podsumowaniem minionych 12 miesięcy. Rozmawiano też o planach na rok 2025.

Talentami pochwalili się młodzi aktorzy z DFK Olesno. Zwycięzcy listopadowego finału konkursu teatralnego Jugendbox pokazali przedstawienie pt. „Mein Traum”. Sven Solisch ze Strzeleczek zaśpiewał po niemiecku i po angielsku pastorałki.

Lider TSKN Rafał Bartek przypomniał, że w lutym TSKN Opole skończy 35 lat.

– To już wiek, w którym można mówić o doświadczonej, ale wciąż młodym człowieku – mówił. – Właśnie pierwsze 30-35 lat kształtuje nas często na całe życie. To właśnie w tym okresie się kształcimy, budujemy swój świat wartości ale też nabieramy nawyków i przyzwyczajęń, których już potem trudno się często wyzbyć. Spoglądając przez ten

pryzmat na naszą organizację, możemy powiedzieć że jest podobnie – ktoś tę organizację ukształtował, ktoś wpoił jej pewne nawyki, ją ukształtował. Ale musimy być otwarci na zmiany i zawsze świadomi własnej wartości.

Przewodniczący uznał 2024 rok za udany: zakończyła się dyskryminacja uczniów z MN, Ryszard Galla został doradcą marszałka Sejmu, a nowa formuła startu w wyborach samorządowych przyniosła MN dobry wynik.

W liczbach rok 2024 przedstawia się dla TSKN następująco: W ramach programu „Ożywienie domów spotkań” przeprowadzono 370 projektów na łączną kwotę 478.824,25 zł; Konsulat Niemiec w Opolu wsparł 105 projektów kultu-

ralno-językowych na łączną kwotę 253.240,00 zł; W województwie opolskim odbyło się wiosną 35, a jesienią 31 kursów sobotnich; Działa 13 Niemieckich Szkótek Piłkarskich Miro, a w nich 29 grup treningowych z udziałem 435 dzieci; W ramach TSKN odbyły się konkursy językowe, wiedzy oraz piosenki; 33 projekty, w tym 7 z Urzędu Marszałkowskiego otrzymały wsparcie UMWO i 19 samorządów na łączną kwotę 384.300 zł; Zrealizowano 9 projektów z funduszy MSW RP na łączną kwotę 595.099 zł; Dzięki wsparciu Federalnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Ojczyzny przeprowadzono 12 projektów za pośrednictwem VDG na kwotę 1.671.049,31 zł oraz 2 projekty za pośrednictwem Fundacji

Działacze i samorządowcy MN wspólnie powitali nowy rok.

Rozwoju Śląska w kwocie 1.510.271,12 zł; W 40 gminach do końca czerwca 2024 dodano w szkołach godziny niemieckiego jako języka mniejszości.

TSKN prowadzi nowy projekt pod nazwą „Nie-Sami-Dzielnii – rozwój usług społecznych oraz wspierających osoby niesamodzielne – III edycja”. W ramach projektu w 8 miejscowościach prowadzone są zajęcia dla

seniorów. Bierze udział 160 uczestników.

Rok 2025 to dla MN m.in. czas wyborów do Bundestagu i powołania nowego rządu w Berlinie, wyborów prezydenckich w Polsce. Rok 80-lecia Tragedii Górnośląskiej, 20-lecia ustawy o mniejszościach narodowych, 10-lecia projektu Miro Deutsche Fussballschule.

W spotkaniu uczestniczyli ambasador Niemiec

w Warszawie Viktor Elbling, konsul generalny Niemiec we Wrocławiu Martin Kremer oraz Peter Herr, konsul Niemiec w Opolu.

Uczestnicy wysłuchali wystąpienia ambasadora Viktora Elblinga, Łukasza Jastrzembkiego, lidera Śląskich Samorządowców oraz Zuzanny Donath Kasiury, wicemarszałkini województwa opolskiego. Wspólnie wzniesiono noworoczny toast.

SKGD bereitet sich auf 35. Jubiläum vor

Das Neujahrstreffen der Sozial-kulturellen Gesellschaft der Deutschen im Opperler Schlesien für Aktivisten und Vertreter der Kommunen in Oppeln Gruden war eine Zusammenfassung der letzten zwölf Monate. Es wurde auch über Pläne für das Jahr 2025 diskutiert.

Schauspielerisches Talent bewiesen Jugendliche vom DFK Rosenberg. Siegergruppe beim Finale des Theaterwettbewerb Jugendbox zeigten eine Vorführung mit dem Titel „Mein Traum”. Sven Solisch aus Klein Strehlitz sang Weihnachtslieder in Deutsch und Englisch.

Der SKGD Vorsitzende Rafał Bartek erinnerte daran, dass die Organisation in Februar 35 Jahre alt wird. „Es ist schon ein Alter in dem man ein erfahrener, aber dennoch

junger Mensch ist. Die ersten 30 bis 35 Jahre prägen uns oft für das ganze Leben. In dieser Zeit werden wir ausgebildet, bauen unsere Wertewelt auf, entwickeln aber auch Gewohnheiten und Angewohnheiten, die man später oft nur schwer wieder ablegen kann. Wenn wir unsere Organisation durch dieses Prisma betrachten, können wir sagen, dass diese ähnlich ist – jemand hat diese Organisation geformt, jemand hat ihr bestimmte Gewohnheiten eingeimpft, sie geprägt. Aber wir müssen of-

fen für Veränderungen sein und selbstbewusst bleiben”, sagte Rafał Bartek.

Der Vorsitzende bezeichnete das Jahr 2024 als gelungen: die Diskriminierung der Schüler aus der DM nahm ein Ende, Ryszard Galla wurde Berater des Marschalls im Sejm und der neue Auftritt bei den Kommunalwahlen zahlte sich aus und brachte der DM ein gutes Ergebnis.

In Zahlen gestaltet sich das Jahr 2024 wie folgt: 370 Projekte im Gesamtwert von 478.824,25 PLN wurden im Rahmen des Projekts zur Belebung von Begegnungsorten realisiert; das Konsulat in Oppeln unterstützte 105 Kultur- und Sprachprojekte im Gesamtwert von

253.240,00 PLN; In der Woiwodschaft Oppeln wurden 35 Samstagskurse im Frühjahr und 31 Kurse im Herbst realisiert; Es funktionieren 13 Miro Deutsche Fussballschulen und in deren Rahmen 29 Trainingsgruppen mit 435 Kindern; Es wurden Sprach-, Wissens- und Gesangswettbewerbe durchgeführt; 33 Projekte, darunter wurden 7 vom Marschallamt der Woiwodschaft Oppeln und 19 von lokalen Behörden mit insgesamt 384.300,00 PLN unterstützt; 9 Projekte wurden mit Mitteln des Polnischen Ministeriums des Innern in Höhe von insgesamt 595 099 PLN durchgeführt; Dank der Unterstützung des Bundesministeriums für Inneres und

Heimat konnten 12 Projekte in Höhe von 1.671.049,31 PLN unterstützt und über den VdG 2 Projekte in Höhe 2 Projekte 1.510.271,12 zł realisiert werden; In 40 Gemeinden wurden zusätzliche Stunden für Deutsch als Minderheitensprache angeboten.

Die SKGD realisiert ein neues Projekt zur Unterstützung von Senioren „Nie-Sami-Dzielnii”. Es richtet sich an 160 Senioren aus 8 Ortschaften in der Woiwodschaft Oppeln.

Das Jahr 2025 steht für die DM u.a. im Zeichen der Bundestagswahl und Gründung einer neuen Regierung in Berlin, der Präsidentschaftswahl in Polen, des 80. Jahrestages der Oberschlesischen

Tragödie sowie dem 20. Jahrestag des Minderheitengesetzes und 10. Jubiläum der Miro Deutsche Fussballschule.

Am Treffen nahmen der Botschafter der Bundesrepublik Deutschland in Warschau Viktor Elbling, Generalkonsul der BRD in Breslau Martin Kremer sowie Peter Herr, deutscher Konsul in Oppeln teil.

Die Teilnehmer des Neujahrstreffens hörten Ansprachen des Botschafters Viktor Elbling, des Vorsitzenden der Schlesischen Regionalpolitiker Łukasz Jastrzembki sowie Vizemarschallin der Woiwodschaft Zuzanna Donath-Kasiura. Gemeinsam wurde auf das neue Jahr angestoßen.

Viktor Elbling był gościem mniejszości

W czasie pobytu w Opolu ambasador Niemiec wziął udział w noworocznym spotkaniu mniejszości.

W połowie stycznia Opole odwiedził ambasador Niemiec w Warszawie Viktor Elbling. W Centrum Wystawieniczo-Dokumentacyjnym Niemców w Polsce rozmawiał z przedstawicielami mniejszości niemieckiej.

Dyskutowano m.in. nt. wyzwań stojących przed Europą. O trwającej wojnie w Ukrainie oraz o zmianach klimatycznych. Rozmawiano także o przyszłości stosunków polsko-niemieckich.

Niemiecki dyplomata po rozmowach odpowiadał na pytania dziennikarzy.

– Relacje polsko-niemieckie uznaję za niezwykle istotne, szczególnie we współczesnej Europie, gdy stoimy przed wieloma wyzwaniami dotyczącymi dalszego rozwoju – mówił ambasador. – Wynikają one nie tylko z wciąż trwającej wojny, ale także z sytuacji politycznej. Wiele ugrupowań populistycznych dochodzi do władzy albo stara się ją zdobyć. Także w Niemczech stoimy blisko przed wyborami do Bundestagu i problem populistycznych partii i ich ambicji także w Niemczech jest obecny. Ale uważam, że po najbliższych wyborach będziemy mogli wyłonić w Niemczech stabilny i demokratyczny rząd. I że podejmiemy on wyzwania, przed którymi stoi Europa.

– Współpraca między Polską a Niemcami na szczeblu międzyrządowym jest bardzo dobra. Latem zostały wznowione konsultacje międzyrządowe. Teraz jesteśmy na etapie ich realizacji. Bardzo istotne jest zaufanie między partnerami, bo ono przyczynia się istotnie do wspólnego działania. Przy czym relacje między rządami są ważne, ale ważniejsze są stosunki między

regionami, gminami, między ludźmi.

– Dużą rolę do odegrania wciąż ma w tym dziele mniejszość niemiecka – podkreślił Viktor Elbling. – Od 30 lat jest ona elementem łączącym, budującym mosty między narodami i społecznościami.

Ambasador mówił także o planowanym finansowaniu mniejszości niemieckiej.

– Jesteśmy w trakcie procesu opracowywania budżetu, który może nie być jeszcze w pełni dopracowany lub może wymagać ponownego opracowania, ponieważ czekają nas nowe wybory do Bundestagu – przyznał Viktor Elbling. – Niektóre rzeczy są nadal niepewne, ale wiem, że mamy do czynienia z trudną sytuacją budżetową. Oczywiście ma to również związek z poważnymi wyzwaniami, przed którymi obecnie stoimy, w szczególności z wojną na Ukrainie i koniecznością całkowitego przeorientowania się nas wszystkich w odniesieniu do kwestii obronnych, zarówno w samym kraju, jak i na poziomie Unii Europejskiej i NATO. Wyzwania dla finansowania stały się zatem większe. Nie oznacza to, że kwestia wspierania mniejszości nie jest ważna. Wierzę, że w Niemczech również wyraźnie uznaje się, że jest to dla nas kluczowa kwestia.

Ambasador Elbling skupił się także na kwestiach gospodarczych. – Stoimy po polskiej i po niemieckiej stronie przed wieloma wyzwaniami. Wiele z nich to są problemy wspólne: transformacja gospodarcza, energia odnawialna i jej wykorzystywanie, cyfryzacja i wynikające z niej szanse i zagrożenia. Także przemiany klimatyczne powinny się znaleźć w centrum naszych relacji i działań. Ostatnie trudne doświadczenia Kalifornii pokazują wyraźnie, w jakim kierunku powinniśmy zmierzać – mówił.

Ta tragedia dotknęła wiele śląskich rodzin

W tym miesiącu w wielu miejscowościach i środowiskach wspominano ofiary Tragedii Górnośląskiej. Centralne obchody 80. rocznicy tamtych bolesnych wydarzeń odbyły się w ostatnią niedzielę stycznia na cmentarzu ofiar powojennego obozu w Łambinowicach.

Na cmentarzu w sąsiedztwie tablic z nazwiskami ofiar obozu i przy krzyżu te ofiary upamiętniające złożono wieńce i kwiaty. Zapłonęły znicze.

Wcześniej w kościele w czasie dwujęzycznego nabożeństwa – modlono się za ofiary Armii Czerwonej i powojennej komunistycznej administracji. Ale także za Polaków, Romów, Żydów i wszystkich, którzy ucierpieli w wyniku agresji niemieckich nazistów w czasie II wojny światowej. Modlitwę „Ojcze nasz” ze słowami „i odpuść nam nasze winy, jako o my odpuszczamy naszym winowajcom” odmówiono w obu językach – po polsku i po niemiecku. Nabożeństwu przewodniczył ks. prof. Piotr Tarlinski, biskupi wikariusz ds. mniejszości narodowych i etnicznych.

W kazaniu przypomniał, że 80 lat temu – 24 stycznia 1945 – Armia Czerwona zajęła Nysę oddaloną od Łambinowic

o ledwo 20 kilometrów. Ofiarą jej agresji padły m.in. miejscowe siostry. Było ich około 200 z różnych zgromadzeń. Około 150 z nich zgwałcono. Blisko 50 nyskich elżbietanek zginęło śmiercią gwałtowną. Wiele umarło później z powodu zadanych ran.

– Wydaje się, że to mały epizod w porównaniu z ofiarami wojny, które mają na sumieniu naziści niemieccy – mówił duszpasterz mniejszości. – W poniedziałek przypada rocznica wyzwolenia obozu Auschwitz. Ogrom nieszczęścia ludzkiego w czasie II wojny światowej szacuje się na 60-78 mln ofiar. Jest to przerażające. (...) Ale dramat wojny i zbrodni powojennych ujawnia się w pełni dopiero wtedy, gdy przywołujemy imiona nazwiska ofiar. Gdy oglądamy twarze na pozostałych fotografiach. Czytamy pamiętniki tych, co zginęli.

Druga część obchodów odbyła się na cmentarzu ofiar powojennego obozu. Głos zabierali m.in. lider mniejszości

Rafał Bartek, marszałek Szymon Ogłaza, który objął uroczystości patronatem, oraz konsul Niemiec w Opolu Peter Herr.

Rafał Bartek przypomniał, że Tragedia Górnośląska jest częścią tragedii Niemców na wschodzie. – Wejściu Armii Czerwonej na teren III Rzeszy towarzyszyły rabunki i bestialstwa dokonywane przez jej żołnierzy na terenie Prus Wschodnich, Warmii i Śląska. Tu żołnierzy – za przyzwoleniem Stalina – nie obowiązywały żadne zasady. Mogli bezkarnie grabić, gwałcić i mordować. Ujawniając najgorsze instynkty i zastraszając w ten sposób miejscową ludność.

Przewodniczący TSKN i VdG podkreślił, że sejmiki województwa śląskiego i opolskiego ogłosiły rok 2025 Rokiem Tragedii Górnośląskiej. Stosowne uchwały podjęły Sejm i Senat RP.

– To duża zmiana w podejściu do tematu – mówił. – Tematu, który przez dzie-

sięciolecia był obecny wyłącznie w zaciszu domowym i podczas spotkań rodzinnych w gronie osób zaufanych. To też nadal deficyt wiedzy na ten temat jest ogromny.

Wśród licznych uczestników uroczystości byli także mieszkańcy województwa śląskiego.

Marszałek Szymon Ogłaza nazwał Tragedię Górnośląską niezwykle bolesną kartą w dziejach Śląska po 1945 roku. Karty głęboko zachowanej w pamięci świadków i ostrożnie przekazywanej w rodzinach w międzypokoleniowej transmisji, a po 1989 roku wreszcie ujawnionej w pamięci zbiorowej oraz w podręcznikach historii.

– Tragedia mieszkańców Śląska w 1945 roku rozegrała się jednocześnie na płaszczyznach społecznej i gospodarczej – mówił Szymon Ogłaza. – W wojennym zdziczeniu, w ślepej zemście zniszczono wielokulturową tkankę społeczności śląskiej. (...) Trage-

Rafał Bartek: Najważniejsze byśmy pozostali aktywni

Przewodniczący Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce napisał noworoczny list do członków mniejszości niemieckiej.

(...) Rok 2024 był czasem bardzo pracowitym i obfitującym w wydarzenia. Do najważniejszych sukcesów możemy zaliczyć powrót trzech godzin tygodniowo języka niemieckiego jako języka mniejszości w szkołach od 1 września 2024 roku – podkreślił Rafał Bartek. Dyskryminacja rozpoczęła się w 2022 roku, kiedy to liczba godzin została zredukowana z trzech do zaledwie jednej. W ciągu tych dwóch lat przedstawiciele mniejszości niemieckiej podejmowali wiele działań mających na celu zmianę tej decyzji, aby móc powrócić do „normalności”, czyli sytuacji, w której nasze dzieci mają takie same prawa jak dzieci z innych mniejszości.

Nadzieję przyniosły wybory parlamentarne w Polsce pod koniec 2023 roku. Konstrukttywne rozmowy z nowym rządem zaowocowały powrotem języka niemieckiego jako języka mniejszości do szkół zgodnie ze starymi regulacjami. Położyło to kres dwuletniej dyskryminacji około 60 000 dzieci z mniejszości niemieckiej. Pomimo przywrócenia trzech godzin w szkołach, konsekwencje poprzedniego rozporządzenia będą odczuwalne jeszcze przez bardzo długi czas. Jesteśmy coraz bardziej zaniepokojeni jakością nauczania, ale także brakiem nauczycieli, który stał się poważnym problemem w wielu szkołach, ponieważ niektórzy nauczyciele mu-

siali zmienić swój przedmiot nauczania.

Decyzje nowo wybranego polskiego rządu przyczyniły się również do tego, że dwaj przedstawiciele mniejszości niemieckiej w Komisji Wspólnej Mniejszości Narodowych i Etnicznych po dwóch latach nieobecności wznowili udział w pracach tego gremium.

Lider VdG zwrócił uwagę na działania mniejszości niemieckiej związane z pielęgnowaniem języka: kursy sobotnie i Deutsch AG, a także małe projekty realizowane w ramach inicjatyw takich jak Deutsch vor Ort czy „Ożywienie domów spotkań”. (...)

7 kwietnia 2024 roku odbyły się w Polsce wybory samorządowe, w których aktywny udział wzięli również

członkowie MN w Polsce – napisał Rafał Bartek. – Tradycyjnie najaktywniejsi pod tym względem byli członkowie z województwa opolskiego, którzy jednak po raz pierwszy nie kandydowali z komitetu mniejszości, lecz startowali w szerszej formacji pod nazwą Śląskich Samorządowców. Formuła ta, będąca jednocześnie ryzykownym przedsięwzięciem, ostatecznie doprowadziła do sukcesu i tym samym przedstawiciele MN reprezentowani są obecnie na wszystkich szczeblach polityki regionalnej w województwie opolskim. Funkcję wicemarszałka i przewodniczącego Sejmiku Województwa Opolskiego zajmują właśnie przedstawiciele Śląskich Samorządowców.

Na pierwszym planie od lewej: Rafał Bartek, przewodniczący VdG, Szymon Ogłaza, marszałek województwa opolskiego oraz Łukasz Jastrzemski, lider Śląskich Samorządowców.

dia zniszczyła całe rodziny. Na wielką skalę zdewastowano kulturę, ludzi i gospodarkę. Tkankę materialną i niematerialną. Ziemię Śląską i jej mieszkańców zraniono głęboko i trwale.

– Po II wojnie światowej niemiecka ludność cywilna na Górnym Śląsku została w zastępstwie obarczona odpowiedzialnością za wszystkie konsekwencje niemieckiej okupacji Polski. Uderzyła w nią chęć odwetu tych, którzy ukaranie niemieckiej ludności cywilnej za czyny in-

nych przedstawiali jako sprawiedliwe i słuszne. Miejsce, w którym się dziś zebrałiśmy, jest pomnikiem ich cierpienia – mówił konsul Herr. – Pamięć przypomina nam także, co wywołało to działanie. Dyktatorski i zaślepiony reżim niemiecki spowodował niezrozumiałe ludzkie cierpienia. Ostatecznie Polaków i Niemców w Europie Środkowej pozostawił na łasce nieludzkiego sowieckiego reżimu.

Ryszard Galla, doradca marszałka Sejmu RP ds.

mniejszości narodowych i etnicznych odczytał list marszałka Szymona Hołowni.

Przypomniał także okoliczności otwarcia cmentarza, na którym udało się umieścić tablice z imionami i nazwiskami 1137 ofiar, które można było ustalić (łącznie liczbę szacuje się na 1500 osób). Na terenie cmentarza znajdują się głazy z nazwami 39 miejscowości, z których pochodzili osadzeni. Ryszard Galla był wtedy marszałkiem województwa.

Dr Marek Mazurkiewicz, pełnomocnik wojewody opol-

skiej do spraw mniejszości narodowych i etnicznych przedstawił list wicepremiera i ministra obrony narodowej Władysława Kosiniaka-Kamysza. Przesłanie europosła Łukasza Kohuta odczytał jego asystent Szymon Forajter.

Wśród przedstawicieli polskiej większości uczestniczącym w obchodach była dr Violetta Rezler-Wasielewska, dyrektor Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych.

Ostatnia część spotkania odbyła się w Centralnym Muzeum Jeńców Wojennych. Od-

była się tam premiera filmu poświęconego Tragedii Górnośląskiej „Czerwona zaraza” w reżyserii Aleksandry Fudali. Film oparty na wspomnieniach tych, którzy pamiętają styczeń 1945 roku i wejście żołnierzy Armii Czerwonej na Śląsk, powstał we współpracy Centrum Dokumentacyjno-Wstawienniczego Niemców w Polsce, Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych oraz TVP3 Katowice. Można go oglądać online na platformach TVP VOD i TVP GO.

2 lipca w Warszawie po raz pierwszy po sześcioletniej przerwie odbyły się polsko-niemieckie konsultacje międzyrządowe. Na zdjęciu: minister Radosław Sikorski z szefową niemieckiej dyplomacji Annaleną Baerbock.

15 maja Marszałek Sejmu Szymon Hołownia mianował Ryszarda Gallę na stanowisko doradcy ds. mniejszości narodowych i etnicznych. To wielki sukces nie tylko dla Niemców, ale także dla wszystkich mniejszości mieszkających w Polsce.

2 lipca w Warszawie po raz pierwszy po sześci-

oletniej przerwie odbyły się polsko-niemieckie konsultacje międzyrządowe. Nasza społeczność niemiecka została również wymieniona w Planie Działania podpisanym przez oba rządy. W dokumencie tym mowa jest między innymi o tym, że Polsko-Niemiecki Okrągły Stół, który powołano w 2010

roku w celu zajmowania się sprawami mniejszości niemieckiej w Polsce i Polaków w Niemczech, ma ponownie powrócić do życia w nowej formule.

(...) Przewodniczący VdG zauważył, że miniony 2024 rok był rokiem wyjątkowych jubileuszy: 30-lecia współpracy VdG ze Związkiem Wypędzonych Turyn-gii w dziedzinie edukacji, 15 lat Stowarzyszenia Pro Liberris Silesiae oraz ZSP w Raszowej w gminie Tarnów Opolski. 30-lecie świętował też Związek Śląskich Kobiet Wiejskich. Minęło również 15 lat od wejścia w życie w Polsce Europejskiej Karty Języków Regionalnych lub Mniejszościowych. Minęło 20 lat od wstąpienia Polski do Unii Europejskiej, co jest szczególnie ważne dla mniejszości niemieckiej, ponieważ od tego czasu tworzymy europejską rodzinę z Republiką Federalną Niemiec i innymi krajami.

W 2025 roku będziemy obchodzić kolejne rocznice,

w tym 80. rocznicę Tragedii Niemców na Wschodzie, znaną również w województwie śląskim i opolskim pod określeniem Tragedii Górnośląskiej. Wydarzenie to upamiętnia morderstwa, gwałty, rabunki, aresztowania, wypędzenia, osadzenia w obozach pracy i deportacje. Wiele osób straciło życie, a wiele zmuszonych było dalej żyć z tym bolesnym doświadczeniem. Aby upamiętnić ofiary, organizacje MN zaplanowały z tego powodu różne wydarzenia przez cały rok.

Ponadto świętować będziemy 20-lecie uchwalenia ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym. (...)

Wiele stowarzyszeń mniejszości niemieckiej, które powstały zaraz po przemianach ustrojowych, obchodzić będzie swoje 35-lecie. Należą do nich dwie największe organizacje wojewódzkie – TSKN Opole i TSKN Województwa Śląskiego.

List przypomina o ważnych wydarzeniach politycznych w nowym roku: wyborach do Bundestagu, w których głosować będą mogli również Niemcy mieszkający w Polsce oraz wyborach prezydenckich w Polsce. (...)

Na koniec chciałbym podziękować wszystkim członkom organizacji mniejszości niemieckiej w Polsce za ich pracę i zaangażowanie – pisze Rafał Bartek. Minione lata pokazały nam, że najważniejsze jest, abyśmy pozostali aktywni i dbali o naszą tożsamość, język i kulturę. Obecna sytuacja polityczna w Polsce otworzyła dla nas pewne „okna możliwości”, które możemy wykorzystać tylko wtedy, gdy pozostaniemy aktywni. W nowym roku życzę nam wszystkim wiele radości z pracy dla i z MN. Cieszę się z każdej aktywności naszych organizacji, szczególnie tych, w których zaangażowana jest również młodzież. Bądźmy nadal odważni. Życzę Państwu Szczęśliwego Nowego Roku!

Chcę też zwrócić uwagę – dodaje Rafał Bartek – na artykuł 13. ustawy. Pozwala on na ustawienie podwójnych tablic także tam, gdzie mniejszość stanowi mniej niż 20 procent mieszkańców, jeśli taką decyzję – po pozytywnych konsultacjach społecznych – podejmie rada gminy.

Ustawa ma już 20 lat

6 stycznia przypadła 20. rocznica uchwalenia ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym.

Jej uchwalenie z datą 6 stycznia 2005 roku – po trwających blisko 15 lat pracach – było niewątpliwie znaczącym osiągnięciem mniejszości narodowych w Polsce, a szczególnie mocno w powstanie tego aktu prawnego zaangażowanej mniejszości niemieckiej.

Ustawa ugruntowała prawo członków mniejszości do funkcjonowania, organizowania się oraz używanie własnego języka w przestrzeni publicznej, także jako języka pomocniczego w gminach.

Najbardziej widocznym skutkiem działania ustawy stało się umieszczenie w wielu miejscowościach tablic z podwójnymi nazwami miejscowości. Stały się one widocznym znakiem i symbolem zamieszkiwania w tych miejscach – obok większości polskiej – także mniejszości niemieckiej. Pierwsze podwójne tablice stanęły 11 września 2008 roku w miejscowości Radłów/Radlau.

– Celem ustawy był rozwój mniejszości narodowych w Polsce i ich kultury – przypomina lider VdG Rafał Bartek. – Skoro mniejszości raczej się kurczą, to widać to narzędzie nie do końca spełnia swoją rolę. Jednym z rezultatów ustawy jest działanie Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych. Ale jeśli mamy opiniaować ustawy, wpływać na prawo mniejszościowe, być naprawdę partnerem strony rządowej, potrzebowałibyśmy jakiegoś biura, sekretariatu, czyli instrumentów do działania. Nie możemy być zdani tylko na siebie.

Chcę też zwrócić uwagę – dodaje Rafał Bartek – na artykuł 13. ustawy. Pozwala on na ustawienie podwójnych tablic także tam, gdzie mniejszość stanowi mniej niż 20 procent mieszkańców, jeśli taką decyzję – po pozytywnych konsultacjach społecznych – podejmie rada gminy.

Kalendarz czeka na chętnych

Centrum Dokumentacyjno-Wystawiennicze Niemców w Polsce we współpracy z TSKN przygotowało dwujęzyczny kalendarz ścienny na rok 2025.

Ta ciekawa publikacja przypomina o dziedzictwie i działalności mniejszości niemieckiej w Polsce. Kolejne miesiące ilustrowane są zdjęciami pokazującymi projekty jakie miały miejsce w CDWNwP: „Świadkowie historii”, „Mniejszości w dialogu”, „Noc muzeów”, „Dzień odkrywców” (patrz zdjęcie wyżej), „Edukacyjna wyprawa: Śladami Niemców w Polsce” i wiele innych. Kalendarz przypomina także o spotkaniach, które się tam odbywały i o wystawach, które Centrum prezentuje na co dzień

Kalendarze trafiły do struktur mniejszości niemieckiej. Można go też otrzymać na recepcji Centrum Dokumentacyjno-Wystawienniczego Niemców w Polsce przy okazji odwiedzin Centrum i zwiedzania wystaw dostępnych dla publiczności w godzinach otwarcia.

Druk kalendarzy wsparł Samorząd Województwa Opolskiego.

HEIMAT

MAŁA OJCZYZNA

Dodatek finansowany ze środków Mniejszości Niemieckiej będących w dyspozycji Fundacji Rozwoju Śląska pochodzących z wcześniejszych dotacji Rządu Niemieckiego.

Diese Beilage wurde finanziert aus Mitteln der Deutschen Minderheit, die der Stiftung für die Entwicklung Schlesiens zur Verfügung stehen und aus den früheren Zuwendungen der deutschen Regierung stammen.

 Fundacja Rozwoju Śląska
Stiftung für die Entwicklung Schlesiens

Olimpiada Języka Niemieckiego

W Opolu odbyła się finał etapu okręgowego Olimpiady Języka Niemieckiego. W części ustnej wystartowało 16 uczniów.

Wszyscy oni otrzymali co najmniej 85 punktów na sto w części pisemnej finału. Zakwalifikowały się do niej udział 52 osoby z 19 szkół z całego regionu.

– W sumie w olimpiadzie brali udział uczniowie z 27 szkół – mówi prof. Daniela Pelka, sekretarz Komitetu Okręgowego Olimpiady Języka Niemieckiego.

– To podobna liczba jak przed rokiem. W ustnej części finału uczestnicy odpowiadają przed trzema jednoosobowymi komisjami. Przedstawiają wypowiedź dotyczącą życia codziennego. Rozmawiają o lekturach wybranych książek sprzed 1945 roku i po nim. A także po niemiecku prezentują zagadnienia z historii, geografii, polityki, zjawisk kulturowych oraz z życia spo-

Emilia Frank przyjechała na ustny finał z mamą Sabiną.

łecznego w niemieckim obszarze językowym. To oznacza, że trzeba nie tylko bardzo dobrze znać niemiecki, ale i orientować się w świecie.

Emilia Frank na finał przyjechała ze Zdieszowic. Uczy się w klasie III Technikum Ekonomicznego Zespołu Szkół nr 1 w Kędzierzynie-Koźlu. Rozmawiamy z nią przed spotkaniem z komisjami.

– Unaswdomu od zawsze język niemiecki był na pierwszym miejscu – mówi pani Sabina Frank, mama Emilii. – Do tego dochodziły telewizja, szkoła, odwiedziny u krewnych w Niemczech. Mieszkaliśmy przez pewien czas w Republice Federalnej i bardzo chcieliśmy, by nasze dzieci znały język dobrze. Także te, które – jak Emilka – urodziły się już po powrocie.

– Oglądam dużo telewizji, w tym filmów po niemiecku – opowiada Emilia. – Czytam w tym języku także książki. Do tego dochodzi szkoła. Więc w praktyce mam kontakt z językiem niemieckim codziennie. Myślę zarówno po niemiecku, jak i po polsku. Z literatury po 1945 roku wybrałam m.in. teksty szwajcarskiego dramaturga Friedricha Dürrenmatta. Nie są specjalnie łatwe, ale bardzo je lubię.

Na podium okręgowego finału stanęli: 1. Adrian Piechulik, I LO Kędzierzyna-Koźle, 2. Alexander Szczepanek z tej samej szkoły, a 3. miejscem podzieliły się Wiktoria Luszczyk, I LO Prudnik, Maksymilian Krol, LO nr 3 Opole oraz Maria Bartek, LO nr VIII w Opolu.

Centralny etap OJN odbędzie się jak co roku w Poznaniu. Planowany jest w dniach od 28 do 30 marca.

Na ziemi strzeleckiej stanęły tablice

W trzech miejscowościach gminy Strzelce Opolskie – w Jędryniach, w Rozmierzy i w Warmątowicach stanęły tablice dwujęzyczne.

– Jesienią odbyło się spotkanie burmistrza z przedstawicielami mniejszości niemieckiej – mówi Zofia Habasz, sołtyska Jędryń. – poinformowano nas, że takie tablice zostaną postawione, ale nikt nie myślał, że nastąpi to tak szybko.

Mieszkańcy Jędryń, Rozmierzy i Warmątowic już w 2015 roku opowiedzieli się za umieszczeniem na tablicach dodatkowej nazwy ich miejscowości w języku niemieckim – wyjaśnia Joanna Kuliś z Urzędu Miejskiego w Strzelcach Opolskich.

– Szanując ten wybór, ówczesni radni podjęli uchwałę w sprawie ustalenia dodatkowych nazw miejscowości w gminie Strzelce Opolskie w języku mniejszości

niemieckiej. Po uzyskaniu pozytywnej opinii Instytutu Śląskiego w Opolu w tej sprawie, gmina wystąpiła do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z wnioskiem o wpisanie do Rejestru gmin, na których obszarze używane są nazwy w języku mniejszości – dodaje.

Tablice dwujęzyczne z nazwami Jędrynie – Jendrin, Rozmierz – Rosmierz, Warmątowice – Warmuntowitz stanęły po 9 latach.

Koszt – 11,5 tys. zł – wzięło na siebie MSWiA.

– Sprawa nabrała tempa dopiero jesiennych wyborach. W lipcu 2024 roku gmina podpisała z MSWiA porozumienie w sprawie wymia-

ny tablic, wybrano wykonawcę zadania, który szybko uporał się z pracami, i tuż przed świętami w trzech miejscowościach naszej gminy stanęły nowe tablice – podsumowuje pani Kuliś.

TSKN ogłasza Konkurs Wiedzy o Mniejszości Niemieckiej

Konkurs w roku szkolnym 2024/2025 i jest organizowany – po raz XV – przez Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim oraz partnerów. Skierowany jest do uczniów klas IV–VIII szkół podstawowych województwa opolskiego.

Zgłoszenia szkół organizatorzy przyjmują do 24 lutego 2025 r. Skan wypełnionych dokumentów należy

przesłać na adres: konkurswiedzy@skgd.pl Oryginały dokumentów z dopiskiem „Konkurs wiedzy 2025” pocztą zwykłą na adres: TSKN na Śląsku Opolskim, ul. Konopnickiej 6, 45-004 Opole.

Konkurs odbywa się w dwóch etapach: szkolnym i wojewódzkim.

– Etap szkolny – eliminacje przeprowadzą w szkołach Szkolne Komisje Kon-

kursowe. Odbędzie się 25 marca 2025 r. o 10:30.

– Etap wojewódzki (finał) – organizowany przez Komisję Konkursową w Komprachcicach – zaplanowany został na 28 kwietnia 2025 r.

Pytania konkursowe, zarówno w etapie szkolnym, jak i wojewódzkim, zostaną przygotowane przez organizatorów. Uczniowie będą odpowiadać na 30 pytań,

Finał wojewódzki odbędzie się w Komprachcicach.

w tym 20 zamkniętych i 10 otwartych.

Celami konkursu są: popularyzacja wiedzy o MN, historii i dziedzictwie regionu, wzbudzenie zainteresowania osiągnięciami wybitnych Niemców z regionu, przełamywanie stereotypów oraz kształtowanie postaw tole-

rancji, aktywizowanie młodzieży do samodzielnego zdobywania wiedzy, budowanie poczucia odpowiedzialności za lokalne dziedzictwo kulturowe.

Więcej szczegółów i zakres konkursowych wymagań na stronie internetowej skgd.pl